

Као чланови Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидаткиње Милице Ресановић, изабрани на VII редовној седници Наставно-научног већа Филозофског факултета одржаној 26.09.2019. године, подносимо Већу

**Реферат о квалификованости кандидата
и подобности предложене теме за докторску дисертацију**

кандидаткиња: Милица Ресановић

тема: „Симболичке границе и борбе у пољу књижевне производње у Србији данас“

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Милица Ресановић рођена је 19. септембра 1992. године у Београду. Основне студије социологије на Филозофском факултету у Београду уписала је 2011, а окончала 2016. године, као студент генерације, са просечном оценом 9,83, одбравивши завршни рад под насловом „Постбурдијеовски осврт на музичке укусе у данашњој Србији“. Мастер студије на истом одељењу завршила је 2017, уз просечну оцену 9,83, а мастер рад носио је наслов „Могућност помирења хабитуса и индивидуалне рефлексивности: критички преглед актуелне теоријске дебате“. На докторске студије социологије уписала се 2017. године и досад је положила пет од укупно шест предвиђених испита, све са највишом оценом.

Библиографија Милице Ресановић обухвата седам научних радова, објављених у часописима, тематским зборницима и зборницима са научних скупова, као и један приказ. Усавршавала се на више семинара и летњих школа у земљи и иностранству. Учествовала је или учествује у пет истраживачких пројеката. У настави на Одељењу за социологију ангажована је као демонстратор на једном предмету (Култура и друштвене разлике), а у претходним школским годинама била је ангажована на још два. Од марта 2018. године ради као истраживач-приправник у Институту за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду, на пројекту „Изазови нове друштвене интеграције у Србији: концепти и актери“. Између марта 2018. и марта 2019. обављала је и послове секретара Института.

Њена главна научна интересовања усмерена су ка области социологије културе, што се потврђује и одабраном темом докторске дисертације. Такође се бави феминистичком и општом социолошком теоријом и социологијом града.

Међу радовима кандидаткиње, неколико их се издваја по свом значају и/или тематској сродности са дисертацијом која се пријављује. Најпре, у свом мастер раду „Могућност помирења хабитуса и индивидуалне рефлексивности: критички преглед актуелне теоријске дебате“, који је оцењен највишом оценом, Милица Ресановић разматра живе теоријске расправе које се током последњих десетак година воде у окриљу (пост)бурдијеовске социологије, као и у односу на њу, а са фокусом на кључни појам *хабитуса*. Критика претеране крутости овога појма и настојање да се он обогати увидима феноменологије, интеракционизма и савремене когнитивне психологије, а да се истовремено сачува његов критички и аналитички потенцијал, довели су до читавог низа нових теоријских предлога, који ће, као значајна иновација, бити важни и у примени бурдијеовске теоријске апаратуре у овој дисертацији. Надаље, у раду „Музички укус и симболичко разграничавање у друштву Србије“ (прихваћен за штампање током 2020. године у часопису *Теме*), кандидаткиња излаже резултате свог

емпиријског истраживања дискурса о музици, које је испитивала применом квалитативног метода. Користећи теоријски оквир Пјера Бурдијеа и његових савремених критичких настављача, Милица Ресановић оцртава основне линије симболичких и друштвених подела које се испољавају у сфери музике и изводи закључке о повезаности подручја културе и друштвене стратификације у данашњем српском друштву. Методологијом квалитативних истраживања кандидаткиња се додатно бави у раду „Порекло, одредбе и могућности примене концепта густ опис у квалитативним истраживањима“ (објављеном у зборнику радова са скупа *Квалитативна истраживања у друштвеним наукама: од личног искуства до социјалних пракси*, ур. Владимир Џинових и Сања Грбић, Београд: Институт за педагошка истраживања и Институт за психологију, 2018), где излаже савремена становишта о применљивости метода густог описа, првобитно конципираног и елаборираног у делу антрополога Клифорда Герца, за истраживања у области социологије културе. Најзад, четврти рад који ћемо издвојити објављен је у водећем домаћем социолошком часопису *Социологија* (год. 60 бр. 1, 2018) и носи наслов „Критички осврт на актуелну дебату о 'исламском феминизму'“. У њему кандидаткиња даје критички преглед новијих приступа који настоје да исламско верско наслеђе протумаче из женске перспективе како би утемељили активистички рад на унапређењу положаја и права жена у муслиманским друштвима, а потом анализира однос исламског феминизма према другим правцима у оквиру феминистичке теорије.

2. Предмет и циљ дисертације

Рад припада области социологије књижевности и бавиће се књижевним пољем у Србији, у смислу који се појму „поље“ придаје у приступу Пјера Бурдијеа. Реч је о својеврсном друштвеном универзуму у којем се производи, дистрибуира, реципира, оцењује и дебатује савремена књижевност у Србији данас, универзуму који сачињавају актери – индивидуални као и институционални, затим положаји које актери заузимају, структура њихових међусобних односа, те особена „правила игре“. У овом истраживању, фокус ће бити на роману, као најраспрострањенијем и, тако рећи, квинтесенцијалном књижевном жанру.

У складу с бурдијеовском поставком, поље књижевне производње, попут других друштвених поља, одликује се извесним степеном аутономије у односу на остала поља, али трпи и њихове утицаје, поготово из економског и поља моћи, при чему интензитет и форме тог утицаја представљају једно од битних емпиријских питања која истраживањем треба утврдити – то сачињава тзв. први корак анализе поља. Други корак јесте испитивање унутрашње структуре поља. У овој тачки, кандидаткиња ће Бурдијеов приступ допунити значајним теоријским доприносима насталим после формулације Бурдијеове теорије, нарочито поимањем симболичких граница и, шире узев, социологијом вредновања и оцењивања, које током последње две деценије развија Мишел Ламон са сарадницима.

Предмет истраживања биће процеси стварања, одржавања и мењања симболичких граница у књижевном пољу у Србији данас. Испитиваће се стратегије симболичког разграничавања које примењују најважнији актери у пољу (писци и издавачи) при оцењивању стања савремене књижевне продукције, вредновању књижевних дела и коментарисању рада других битних актера у пољу. Под симболичким границама подразумевају се линије које актери повлаче како би издвојили књижевно поље међу другим пољима, и с друге стране – будући да је поље по самој дефиницији појма изнутра сегментирано – идентификовали различите групе

актера који у њему делају и различите типове књижевних текстова. У питању су опажања, вредовања и рангирања актера и књижевних дела, идеја и покрета, почев од мерила за дефинисање „књижевности“ саме, односно, одређивање шта јесте (и шта није) књижевност, ко јесте (и ко није) писац. У складу са традицијом студија друштвених граница Мишел Ламон, испитује се садржај и интерпретативне димензије „рада на границама“, оцртава удео односа моћи, хијерахизације и искључивања; препознају различите класификационе схеме које одликују различито позициониране актере.

Циљ истраживања биће да се идентификују, опишу и протумаче праксе и дискурзивне стратегије којима писци и издавачи разграничавају књижевно поље од других сегмената друштвеног простора и категоризују саме себе и друге актере унутар поља. У складу с тиме, испитује се примери и форме дискурзивног позивања на књижевне одлике самих дела, али и на друге карактеристике дела, њихових аутора и издавача, које, иако нису књижевне у ужем смислу, постају релевантне тиме што представљају улог у симболичким борбама у књижевном пољу: то су критеријуми потекли из области политике, морала или културе у ширем смислу речи, а које актери користе као стандарде вредновања када одређују која дела, писце, критичаре и издаваче цене.

У оквиру тог општег циља, настојаће се документовати и објаснити варијације у примењеним стандардима вредновања унутар испитиваних група (писаца и издавача). Напокон, испитиваће се својства симболичких граница, сходно поставкама Мишел Ламон: пропусност, значај, трајност и видљивост.

Ови циљеви су конкретизовани кроз низ *истраживачких питања* која ће усмеравати истраживање: 1) Да ли писци и издавачи поље књижевне производње сматрају релативно аутономним простором, са властитом логиком и правилима, или више наглашавају утицај спољних фактора? Како те утицаје тумаче? 2) Које карактеристике писаца треба да има да би био сматран „правим“ писцем? Који и какви романи се категоришу као „права књижевност“? 3) Да ли испитаници сматрају да у пољу постоји супротност између масовне и „чисте“ књижевности? 4) Кога испитаници сматрају релевантним актерима са монополом на процену књижевног квалитета? Које врсте симболичког признања вреднују, а које одбацују? 5) Како идеолошко-политичка оријентација и друштвени ангажман писца фигурира у процесу разграничавања унутар поља? 6) Како испитаници оцењују присуство савремене српске књижевности на регионалној и међународној књижевној сцени, и да ли је то релевантно за симболичка разграничавања унутар поља? 7) Да ли су границе које се повлаче оштре и круте, или не? Када у први план избијају односи сарадње, уместо конкуренције?

3. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

У уводном поглављу биће изложен предмет и циљ истраживања, заједно с основним хипотезама и биће најављен садржај дисертације.

Поглавље „Теоријски оквир истраживања“ биће посвећено излагању основних елемената теоријске платформе на којој је конципирано истраживање. После прегледа доприноса старије социологије књижевности, највећа пажња биће усмерена на три корпуса литературе који су били од највећег значаја за овај рад. Реч је о теорији (књижевног) поља Пјера Бурдијеа, узимајући у обзир критике и модификације које су унели заговорници алтернативних приступа у области социологије културне производње (теорија уметничких светова Хауарда Бекера, приступ производње културе Р.Питерсона и П.Димађа); друго корпус је социологија вредновања и оцењивања коју је

установила Мишел Ламон; и најзад, ту су најрецентнији радови из области социологије књижевности који се могу означити као постбурдијевски.

Треће поглавље пружиће неопходне контекстуалне податке који дају најопштији оквир за разумевање налаза истраживања које следи: основне информације о природи, структури и стању књижевног поља у Србији.

У наредном, методолошком поглављу биће објашњени методи и истраживачке технике који ће бити примењени за прикупљање искуствених података.

Пето поглавље, „Приказ и интерпретација резултата“, биће централно поглавље рада, у којем ће, у светлу добијених и интерпретираних искуствених података, бити обрађене средишње теме – најважнији актери у посматраном пољу и њихово позиционирање, релативна аутономија књижевне производње, основне карактеристике структуре поља, однос потпоља ограничене и масовне производње, динамика етаблираних и придошлица, институције посвећења, улоге политичких подела у књижевном пољу, те место националног књижевног поља у регионалним и међународним оквирима.

У завршним разматрањима и закључку биће сумирани резултати истраживања, изведени закључци и дате препоруке за будућа истраживања.

На самом крају, после списка литературе, у виду прилога биће репродуковани водичи за интервјуе који су примењивани током прикупљања емпиријских података, у своје две варијанте (за писце и за издаваче).

4. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању

Сходно постављеном циљу и истраживачким питањима, формулисане су три хипотезе које ће се истраживањем проверавати.

Прва хипотеза тиче се *релативне аутономије поља књижевне производње*, и постулира да та аутономија у новије време, од почетка постсоцијалистичке друштвене трансформације, опада, при чему главна претња долази из јачег деловања тржишта, док се држава не сматра чиниоцем који угрожава.

Друга хипотеза односи се на *најзначајније типове подела у пољу књижевне производње*, и обухвата две подхипотезе: а) Најучесталије разграничење прави се између књижевних дела и аутора која задовољавају мерила књижевне естетике и оних који су мотивисани профитом, те се може рећи да опозиција између потпоља ограничене и потпоља масовне производње, како ју је формулисао Бурдије, постоји; међутим, биће мање наглашена него у изворној концептуализацији, јер ће се разликовања правити и унутар потпоља масовне производње. б) Идеолошко-политичке оријентације актера у пољу се међу некњижевним мерилима разграничавања користе чешће него културне карактеристике или социоекономски положај.

Трећа хипотеза говори о *позиционирању домаће књижевности на регионалној и међународној књижевној сцени*, и такође садржи два дела: а) Однос локално-регионално: писци и издавачи који сматрају некадашње српскохрватско подручје једним језичким и књижевним простором биће и сами видљивији на регионалној сцени. б) Однос локално-глобално: испитаници ће сматрати да глобално књижевно поље одсликава глобалне односе моћи, те је домаћем писцу, без обзира на квалитет, изузетно тешко да се докаже на међународној сцени и успех је могућ једино уз помоћ мреже личних контаката.

5. Методе које ће се у истраживању применити

У истраживању ће бити примењен принцип триангулације – напоредног коришћења вишеструких извора искуствене евиденције и сагледавања истраживачке теме из више методолошких и епистемолошких углова. Најважнији део искуствене грађе сачињаваће примарни подаци, прикупљени применом квалитативног метода – полуструктурираних дубинских интервјуа. Други сегмент грађе састојаће се од секундарне анализе докумената и других јавно доступних података. Обе врсте грађе односиће се на период од 2010. до 2020. године.

У првој фази, анализом документарне и јавно доступне грађе биће оцртане основне контуре књижевног поља у данашњој Србији, главни актери и њихови међусобни односи. Ово ће помоћи да се идентификују потенцијални испитаници, као и главне теме поводом којих се воде спорови око вредновања књижевних дела. То ће такође бити додатан извор информација у фази анализе и интерпретације грађе из интервјуа.

Биће укључена два главна типа секундарних података – званични подаци и садржај медија. Што се тиче званичних података, које производи државни апарат, образовне и културне установе или саме издавачке куће, биће узети у обзир: 1) листе ужег избора и добитника престижних књижевних награда, 2) листе читаности, 3) подаци о издаваштву Народне библиотеке Србије, 4) подаци о тиражу и продаји, 5) подаци о преводима домаћих романа на стране језике, 6) подаци о пословању издавача (финансијски извештаји АПР), 7) садржај релевантних студијских програма (студије књижевности) на филолошким и филозофским факултетима у Србији; 8) подаци о откупу књига за јавне библиотеке у Републици Србији.

Од медијских садржаја, биће анализиране рубрике културе и књижевне критике у дневним листовима (Политика, Данас, Блиц) и недељницима (НИН, Време, Политикин *Културни додаток*), на намерном узорку конструисаном у складу са проучаваном темом – посебна пажња биће посвећена чланцима који се тичу значајних догађаја у књижевном пољу (Сајам књига, НИН-ова награда), будући да су ти догађаји жаришта симболичких борби.

У другој фази биће остварени интервјуи са узорком писаца и издавача како би се остварио дубљи увид у дискурзивне стратегије разграничавања и симболичке борбе које се у пољу воде. Примена овог метода веома је распрострањена и у бурдијеовској социологији поља и у ламоновској социологији вредновања и оцењивања, будући да пружа податке на основу којих се могу описати процеси разграничавања и интерпретирати мерила процене. Оно за чим ће се трагати биће културне репрезентације, класификациони системи, стратегије разграничавања, идентитети, замишљене стварности, културни идеали, емоционална стања. Интервјуи ће бити полуструктурисаног типа, што значи да интервјуер, иако задржава контролу над општим садржајем и смером интервјуа, даје испитанику слободу да елаборира своје ставове и искуства, као и да разговор евентуално усмери у неком непредвиђеном, а за испитивану тему релевантном правцу. Интервјуи ће следити *водич за интервју*, који ће бити развијен у две варијанте, прилагођене различитим улогама актера (једна за испитанике писце, друга за издаваче).

У узорку ће бити укупно 40 испитаника, од чега 30 писаца – под условом да су у протеклих 10 година објавили најмање један роман на српском језику – и 10 власника и/или уредника издавачких кућа, који су у истом периоду укључивали савремени домаћи роман у свој издавачки портфолио. Подузорак писаца је већи зато што управо писци чине окосницу књижевног поља, без којих само поље не би ни могло да постоји

и који су и у самом пољу најбројнији. Тежиће се што већој хетерогености подзорка, у погледу обима симболичког капитала, популарности, генерацијске припадности, списатељског стажа и усвајања различитих поетика и књижевних идеологија. Издавачи су, на другој страни, најважнији посредници између писаца и публике. И у том подзорку тежиће се заступљености различитих типова издавача, поготово у погледу величине и дужине постојања издавачке куће.

Интервјуи ће бити снимљени, транскрибовани, кодирани и анализирани. У анализи се следи традиција успостављена у радовима Мишел Ламон, да се критеријуми евалуације и класификације, начини повлачења и типови симболичких граница, испитују помоћу тематске анализе, којом се омогућава систематска идентификација значењских образаца у материјалу. Процес успостављања и развоја тема, као основних аналитичких јединица, следиће „средњи пут“ између индуктивног и дедуктивног приступа. Као резултат кодирања, категоризације и аналитичке рефлексije формирају се теме, а потом се испитују односи међу темама.

6. Очекивани резултати и научни допринос

Предложена дисертација обрађује подручје које је, упркос свом научном као и друштвеном значају, остало у знатној мери неистражено, поготово у најновијем раздобљу постсоцијалистичке трансформације, када поље књижевне производње доживљава корените промене. Домаћа социологија културе показивала је углавном слабо интересовање за област књижевности, а, на другој страни, истраживачи из области науке о књижевности друштвену димензију проучаваних књижевних феномена укључују парцијално и углавном без чвршћег социолошко-теоријског утемељења. Чак и основни подаци о производњи и дистрибуцији књижевности, као и о читалачким навикама и укусима публике, недостају, или су крајње оскудни. Стога је ова дисертација добродошла, јер макар делимице попуњава значајну празнину, и то на више планова. Она ће бити важан допринос у првом реду социолошкој науци – социологији културе и социологији уметности, али ће њени закључци бити релевантни и за друге области, као што су наука о књижевности, културне студије, социокултурна антропологија или менаџмент у култури. Сазнања добијена социолошким анализом поља књижевне производње моћи ће да се примене и на практичном плану, приликом одређивања смерница за културну политику у области књижевности, издаваштва и књижарства.

Бурдијеов приступ и појам поља до сада су у нашој науци примењивани, мада не онолико често колико би заслуживали, на један број емпиријских питања из сфере културе, међутим, књижевност није међу њима. Тиме ова дисертација представља пионирски подухват, којим ће се један у знатној мери неискушан истраживачки инструментаријум применити на, за домаћу науку, сасвим ново подручје. Истовремено, дисертација доноси и теоријску иновацију, тиме што конципира једну нову аналитичку перспективу за истраживање поља књижевне производње: наиме, услед немогућности да се Бурдијеова теорија дословно и без остатка примени на једно битно другачије друштво но што је био изворни контекст у којем је сам Бурдије радио, она се на промишљен и утемељен начин обогаћује социологијом вредновања и оцењивања Мишел Ламон. Нови, синтетички приступ, који ће у овој дисертацији бити испробан на пољу књижевности, моћи ће у будућим истраживањима да се примени и на друга поља културне, односно уметничке праксе и рецепције, што ће значити трајно унапређење квалитета и домаћаја домаће социологије уметности.

7. Закључак

Дисертација ће се бавити значајном и досада недовољно истраживаном темом. Истраживање је теоријски и методолошки добро постављено, предложена литература је обимна, разноврсна, у потпуности релевантна и веома савремена. Кандидаткиња је у свом досадашњем раду постигла изузетне резултате и показала да располаже неопходним особинама, као што су развијен теоријски сензибилитет, широка упућеност у социолошку и хуманистичку литературу, методолошко-истраживачко умеће и интерпретативна вештина, које јамче да ће ова дисертација бити квалитетно урађена и да ће представљати значајан допринос нашој науци и нашем разумевању друштва у којем живимо.

Стога препоручујемо Наставно-научном већу Филозофског факултета и надлежним телима Универзитета у Београду да Милици Ресановић одобре израду докторске дисертације под насловом „Симболичке границе и борбе у пољу књижевне производње у Србији данас“.

У Београду, 25.10.2019.

Чланице комисије:

проф. др Смиљка Томановић
Универзитет у Београду – Филозофски факултет

доц. др Ана Бирешев
Универзитет у Београду – Филозофски факултет

доц. др Ана Коларић
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Додатак: прелиминарни списак литературе

1. Aleksander, V. (2007). *Sociologija umetnosti*. Beograd: Clio.
2. Angelica, M., Olave, T. (2018). Reading matters: Towards a cultural sociology of reading. *American Journal of Cultural Sociology*, 6(3), 417–454.
3. Anheier, H., Gerhards, J., and Romo, F. (1995). Forms of Capital and Social Structure in Cultural Fields: Examining Bourdieu's Social Topography. *American Journal of Sociology*, 100(4), 859-903.
4. Baumann, S., Dowd, T., Janssen, S. (2009). Introduction: Classifying culture - Agents, structures, processes. *Poetics*, 37(4), 295-297.
5. Baverstok, A. (2001). *Marketing u izdavaštvu*. Beograd: Clio.
6. Becker, H. S. (2008). *Svijetovi umjetnosti. Dopunjeno i prošireno izdanje*. Zagreb: Jesenski i Turk.
7. Beljean, S., Chong, P., Lamont, M. (2016). A Post-Bourdieuian Sociology of Valuation and Evaluation for the Field of Cultural Production. U Hanquinet, L., Savage, M. *Routledge International Handbook of the Sociology of Art and Culture*. New York: Routledge.
8. Benson, R. (2005). Mapping field variation: Journalism in France and the United States. U Benson, R. and Neveu, E. (ur.), *Bourdieu and the Journalistic Field*, Cambridge: Polity Press, 85–112.
9. Benson, R. et al. (2012) Media systems online and off: Comparing the form of news in the United States, Denmark, and France. *Journal of Communication*, 62(1), 21–38.
10. Berg, M. (2011). *Literaturokratija. Problem prisvajanja i preraspodele vlasti u književnosti*. Beograd: Službeni glasnik.
11. Birešev, A. (2006). Bolonjski projekt - transformacija akademskog polja. *Filozofija i društvo*, 31(3), 99-114.
12. Birešev, A. (2007). Polje književne proizvodnje: Sociološki imperijalizam ili estetizacija sociologije?. *Filozofija i društvo*, 1, 177-211.
13. Birešev, Ana. (2014). *Orionov vodič: otkrivanje dominacije u sociologiji Pjera Burdijea*. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju.
14. Boschetti, A. (2006). Bourdieu's Work on Literature. *Theory, Culture & Society*, 23(6), 135-155.
15. Bourdieu, P. (1988). *Homo academicus*. Stanford: Stanford University Press.
16. Bourdieu, P. (1990a). *The Logic of Practice*. Stanford: Stanford University Press.
17. Bourdieu, P. (1990b). *In Other Words: Essays Towards a Reflexive Sociology*. Stanford: Stanford University Press.
18. Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press.
19. Bourdieu, P. (1993). *The field of cultural production*. New York: Columbia University Press.
20. Bourdieu, P. (1993b). *Sociology in question*. London: Sage Publications.
21. Bourdieu, P., Wacquant, L. (1992). *An Invitation to Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press.
22. Bourdieu, P. (2008). A conservative revolution in publishing. *Translation Studies*, 1(2), 123-153.

23. Bourdieu, P., Schultheis, F. and Pfeuffer, A. (2011). With Weber against Weber: In Conversation with Pierre Bourdieu. U Susen, S. and Turner, B. S. (ur.). *The Legacy of Pierre Bourdieu: Critical Essays*. London: Anthem Press, 111-124.
24. Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development*. London: Sage Publications.
25. Brouillette, S. (2007). *Postcolonial writers in the global literary marketplace*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
26. Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
27. Braun, V., Clarke, V. (2012). Thematic analysis. U H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, K. J. Sher (eds.). *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2*. American Psychological Association. 57–71.
28. Bryman, A. (2012). *Social Research Methods, 4th Edition*. New York: Oxford University Press.
29. Bugarski, R. (2009). *Nova lica jezika. Drugo izdanje*. Beograd: Biblioteka XX vek.
30. Burdije, P. (1970). Intelktualno polje i stvaralačka zamisao. *Kultura*, 10, 74-107.
31. Burdije, P. (2003). *Pravila umetnosti: geneza i struktura polja književnosti*. Novi Sad: Svetovi.
32. Burdije, P. (2013). *Distinkcija: društvena kritika suda*. Podgorica: CID.
33. Burdije, P. Paseron, Ž. K. (2014). *Reprodukcija - elementi za jednu teoriju obrazovnog sistema*. Beograd: Fabrika knjiga.
34. Casanova, P. (2007). *The world republic of letters*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
35. Chong, P. (2011). Reading difference: How race and ethnicity function as tools for critical appraisal. *Poetics*, 39(1), 64–84.
36. Clair, M., Daniel, C., Lamont, M. (2016). Destigmatization and health: Cultural constructions and the long-term reduction of stigma. *Social Science & Medicine*, 165, 223-232.
37. Coulangeon, P. (2015). The sociology of cultural participation in France thirty years after Distinction. U Hanquinet, L., Savage, M. (eds.) *Routledge International Handbook of the Sociology of Art and Culture*. New York: Routledge, 38-48.
38. Craig, A., Dubois, S. (2010). Between art and money: The social space of public readings in contemporary poetry economies and careers. *Poetics*, 38(5), 441–460.
39. Culler, J. (2009). *Teorija književnosti. Sasvim kratak uvod*. Beograd: Službeni glasnik.
40. Cvetičanin, P. (2007). *Kulturne potrebe, navike i ukus građana Srbije i Makedonije*. Niš: Odbor za građansku inicijativu.
41. Cvetičanin, P., Milankov, M. (2011). *Kulturne prakse građana Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.
42. Cvetičanin, P. (2014). Polje kulturne produkcije u Srbiji. *Most*, 2, 15 – 56.
43. Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). *The Sage handbook of qualitative research. Third edition*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
44. Di Leo, J. (2014). Neoliberalism in Publishing: A Prolegomenon. U Di Leo, J., Mehan, U. (eds.) *Capital at the Brink: Overcoming the Destructive Legacies of Neoliberalism*, Michigan: Open Humanities Press (dostupno na:

- <https://quod.lib.umich.edu/o/ohp/12832551.0001.001/1:5.3/--capital-at-the-brink-overcoming-the-destructive-legacies?rgn=div2;view=fulltext>, pristupljeno 1.5.2019).
45. DiMaggio, P. (1987). Classification in Art. *American Sociological Review*, 52(4), 440-455.
 46. Dirkem, E. (1982). *Elementarni oblici religijskog života*. Beograd: Prosveta.
 47. Eagleton, T. (1987). *Književna teorija*. Zagreb: Liber.
 48. Eagleton, T. (2005). *The Function of Criticism*. London, New York: Verso.
 49. Eastwood, J. (2007). Bourdieu, Flaubert, and the Sociology of Literature. *Sociological Theory*, 25(2), 149–169.
 50. English, J. (2005). *Prizes, Awards, and the Circulation of Cultural Value*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
 51. English, J. (2010). Everywhere and Nowhere: The Sociology of Literature After “the Sociology of Literature“. *New Literary History*, 41(2), 5-23.
 52. Escarpit, R. (1970). *Sociologija književnosti*. Zagreb: Matica hrvatska.
 53. Fajgelj, S. (2005). *Metode istraživanja ponašanja*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju.
 54. Fereday, J., Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating Rigor Using Thematic Analysis: A Hybrid Approach of Inductive and Deductive Coding and Theme Development. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 80-92.
 55. Filipović, B. (2014). Burdijeovo shvatanje nastanka i dinamike polja umetnosti. *Teme*, 38(3), 1019-1036.
 56. Fligstein, N., McAdam, D. (2012). *A Theory of Fields*. Oxford: Oxford University Press.
 57. Fowler, B. (1997). *Pierre Bourdieu and Cultural Theory: Critical Investigations*. London: Sage Publications.
 58. Franssen, T. (2015). Diversity in the Large-Scale Pole of Literary Production: An Analysis of Publishers’ Lists and the Dutch Literary Space, 2000–2009. *Cultural Sociology*, 9(3), 382–400.
 59. Franssen, T., Kuipers, G. (2015). Sociology of Literature and Publishing in the Early 21st Century: Away from the Centre. *Cultural Sociology*, 9(3), 291–295.
 60. Fürst, H. (2017). *Selected or Rejected? Assessing Aspiring Writers’ Attempts to Achieve Publication* (Digital Comprehensive Summaries of Uppsala Dissertations). Uppsala University, Faculty of Social Sciences.
 61. Fürst, H. (2018). Aspiring writers and appraisal devices under market uncertainty. *Acta Sociologica*, 61(4), 389-401.
 62. Gerhards, J., & Anheier, H. K. (1989). The literary field: an empirical investigation of Bourdieu’s sociology of art. *International Sociology*, 4(2), 131–146.
 63. Gibbs, G. (2007). *Analyzing Qualitative Data*. London: SAGE Publications.
 64. Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity.
 65. Goldman, L. (1967). *Za sociologiju romana*. Beograd: Kultura.

66. Heilbron, J., Sapiro, G. (2007). Outline for a sociology of translation. Current issues and future prospects. U Wolf, M., Fukari, A. (eds.). *Constructing a Sociology of Translation*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 93-108.
67. Hesmondhalgh, D. (2006). Bourdieu, the media and cultural production. *Media, Culture & Society*, 28(2), 211–231.
68. Hilgers, M., Mangez, E. (2014). Introduction to Pierre Bourdieu's social fields. U Hilgers M., Mangez E. (eds.) *Bourdieu's Theory of Social Fields. Concepts and Applications*. London: Routledge, 1-36.
69. Ivanović, N. (2010). *Komunikacijska i marketinška strategija izdavačkog preduzeća sa kulturološkom misijom* (Master završni rad). Univerzitet umetnosti u Beogradu UNESCO katedra Kulturna politika i menadžment (interkulturalizam i medijacija na Balkanu)
70. Janssen, S., Verboord, M. (2015). Cultural Mediators and Gatekeepers. U Wright, J. (eds.). *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 2nd edition, Vol 5*. Oxford: Elsevier, 440–446.
71. Kordić, S. (2010). *Jezik i nacionalizam*. Zagreb: Durieux.
72. Krause, M. (2018). How fields vary. *The British Journal of Sociology*, 69(1), 3-22.
73. Lamont, M. (1992). *Money, Morals, and Manners: The Culture of the French and American Upper-Middle Classes*. Chicago and London: University of Chicago Press.
74. Lamont, M. (2000). *The Dignity of Working Men: Morality and the Boundaries of Race, Class, and Immigration*. New York: Russell Sage Foundation and Harvard University Press.
75. Lamont, M., Molnar, V. (2002). The Study of Boundaries in the Social Sciences. *Annual Review of Sociology*, 28, 167-195.
76. Lamont, M. (2009a). *How professors think Inside the curious world of Academic judgment*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
77. Lamont, M. (2009b). Responses to Racism Health, and Social Inclusion as a Dimension of Successful Societies. U Hall, A., Lamont, M. (ur.) *Successful Societies: How Institutions and Culture Affect Health*. Cambridge, UK and New York: Cambridge University Press, 151-168.
78. Lamont, M. (2012). How Has Bourdieu Been Good to Think With? The Case of the United States. *Sociological Forum*, 27(1), 228-237.
79. Lamont, M., Swidler, A. (2014). Methodological Pluralism and the Possibilities and Limits of Interviewing. *Qualitative Sociology*, 37(2), 153–171.
80. Lamont, M., Pendergrass, S., and Pachucki, M. (2015). Symbolic Boundaries. U Wright, J. (eds.). *International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences*. Oxford: Elsevier.
81. Lahire, B., & Wells, G. (2010). The Double Life of Writers. *New Literary History*, 41(2), 443-465.
82. Lahire, B. (2015). Literature is Not Just a Battlefield. *New Literary History*, 46(3), 387–407.
83. Macherey, P. (1979). *Teorija književne proizvodnje*. Zagreb: Školska knjiga.
84. Mikić, H. (2011). Kulturna politika i savremeni izazovi finansiranja kulture: Međunarodna iskustva i Srbija. *Kultura*, 130, 75-104.

85. Nemanjić, M. (1973). *Publika javnih biblioteka Beograda*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.
86. Nemanjić, M., Janićijević, J. (1982). *Knjiga i čitanje u Jugoslaviji*. Beograd: Jugoslovenska komisija za saradnju s Uneskom.
87. Nemanjić, M. (2011). *Književna kultura u Srbiji: sociološki eseji i istraživanja (1975-2005)*. Beograd: Draslar partner.
88. Nemanjić, M. (2006). Aktualnost pojma intelektualno polje u savremenom kulturnom kontekstu. U Nemanjić, M., Spasić, I. (ur.) *Nasleđe Pjera Burdijea: pouke i nadahnuća*. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju, 65-75.
89. Nooy, W. D. (2002). The dynamics of artistic prestige. *Poetics*, 30(3), 147-167.
90. Norris, S. (2006). The Booker Prize: A Bourdieusian Perspective. *Journal for Cultural Research*, 10(2), 139-158.
91. Pantić, M. (2005). Ako nešto pišeš zna se šta to treba da bude... (50 godina Ninove nagrade). *Polja: časopis za književnost i teoriju*, 50(433), 61-64.
92. Peterson, R., Anand, N. (2004). The Production of Culture Perspective. *Annual Review of Sociology*, 30, 311–34.
93. Petrović, S. (ur.) (1990). *Sociologija književnosti: sociološka hrestomatija*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
94. Ritchie, J., Lewis, J., (2003). *Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers*. London: SAGE Publications.
95. Rothbauer, P. (2008). „Triangulation“, u Given, L. M. (ed.). *The Sage encyclopaedia of qualitative research methods*. Los Angeles: Sage, 892- 894.
96. Santana-Acuña, A. (2014). How a literary work becomes a classic: The case of One Hundred Years of Solitude, *American Journal of Cultural Sociology*, 2(1), 97–149.
97. Sapiro, G. (2003). The literary field between the state and the market. *Poetics*, 31(5-6), 441–464.
98. Sapiro, G. (2008). Translation and the field of publishing. *Translation Studies*, 1(2), 154-166.
99. Sapiro, G. (2015). Translation and Symbolic Capital in the Era of Globalization: French Literature in the United States. *Cultural Sociology*, 9(3), 320-346.
100. Sapiro, G. (2016). How Do Literary Works Cross Borders (or Not)? A Sociological Approach to World Literature. *Journal of World Literature*, 1(1), 81–96.
101. Sapiro, G. (2019). The writing profession in France: Between symbolic and professional recognition. *French Cultural Studies*, 30(2), 105–120.
102. Silber, I. (1995). Space, Fields, Boundaries: The Rise of Spatial Metaphors in Contemporary Sociological Theory. *Social Research*, 62(2), 323-355.
103. Sølvsberg, L, Jarness, V. (2019). Assessing Contradictions: Methodological Challenges when Mapping Symbolic Boundaries. *Cultural Sociology*, 13(2), 1–20.
104. Spasić, I. (2006). Distinkcija na domaći način: diskursi statusnog diferenciranja u današnjoj Srbiji. U Nemanjić, M., Spasić, I. (ur.). *Nasleđe Pjera Burdijea: pouke i nadahnuća*. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju, 137-171.
105. Spasić, I. (2012). Elementi jedne sociologije prevođenja. *Treći program*, 155–156, 9-29.

- 106.Spasić, I. (2013). *Kultura na delu: Društvena transformacija Srbije iz burdijeovske perspektive*. Beograd: Fabrika knjiga.
- 107.Speller, J. R. (2011). *Bourdieu and Literature*. Cambridge: Open Book.
- 108.Stojanović Pantović, B., Veselinović, S. (2016, maj). *Chaos on the book market in Serbia*. Paper presented at the DAAD Workshop Media and Memories, Faculty of Philosophy, Sarajevo.
- 109.Stojković, B. (2014). O prirodi nagrade. *Kultura*, 145, 11-21.
- 110.Stojković, B. (1973). Umetnici u društvu: Društveni položaj i životni uslovi beogradskih književnika i likovnih umetnika. *Kultura*, 22, 76-95.
- 111.Stojković, B. (1974). Sociologija književnosti u Francuskoj, *Kultura*, 27, 107-119.
- 112.Swartz, D. (1997). *Culture and Power: The Sociology of Pierre Bourdieu*. Chicago: The University of Chicago Press.
- 113.Swain, J. (2018). *A hybrid approach to thematic analysis in qualitative research: Using a practical example*. SAGE Research Methods Cases.
- 114.Thompson, J. (2012). *Merchants of Culture: The Publishing Business in the Twenty-First Century*. Malden: Polity Press.
- 115.Verboord, M. (2003). Classification of authors by literary prestige. *Poetics*, 31(3-4), 259-281.
- 116.Verboord, M. (2011). Market logic and cultural consecration in French, German and American bestseller lists, 1970–2007. *Poetics*, 39(4), 290–315.
- 117.Verboord, M., Kuipers, K., Janssen, S. (2015). Institutional Recognition in the Transnational Literary Field, 1955–2005. *Cultural Sociology*, 9(3), 447–465.
- 118.Vešić, I. (2016). *Konstruisanje srpske muzičke tradicije u periodu između dva svetska rata: uticaj ideoloških podela u srpskoj političkoj i intelektualnoj eliti* (Doktorska disertacija). Univerzitet u Beogradu, Filozofski Fakultet (dostupno na: <http://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/7849/Disertacija.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, pristupljeno 1.9.2019)

Novinski članci

1. Božović, G. (2018). Na tržištu knjiga u Srbiji objavljuje se sve više naslova u sve manjim tiražima, Gojko Božović, osnivač i glavni urednik „Arhipelaga“. *Ekonomski Online* (dostupno na: <http://ekonomski.net/na-trzistu-knjiga-u-srbiji-objavljuje-se-sve-vise-naslova-u-sve-manjim-tirazima-gojko-bozovic-osnivač-i-glavni-urednik-arhipelaga.html>, pristupljeno 1.9.2019)
2. Ćirić, S. (4.8.2005). Privatizacija u izdavaštvu - Prosveta, BIGZ, Nolit, SKZ: Knjige, knjižare i poslovni proctor. *Vreme*, 761 (dostupno na: <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=424009&print=yes>, pristupljeno 1.6.2019)
3. Ćirić, S. (7.7.2005). Ropac stogodišnjaka. *Vreme*, 757 (dostupno na: <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=421252>, pristupljeno 1.6.2019)
4. Georgievski, J., Ćirić, S. (4.10.2018) Veliki i mali. O lancima knjižara, njihovom monopolu i uslovima protiv kojih se neulančeni uzaludno bune. *Vreme*, 1448

- (dostupno na: <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=1629885>, pristupljeno 1.6.2019)
5. Ilić, D. (avgust 2009.). Fabrika knjiga: kamuflažni kaos (intervju sa Dejanom Ilićem, M. Dukić, intervjuisla). *Biznis i finansije*, 56. (dostupno na: <https://bif.rs/2009/08/dejan-ilic-fabrika-knjiga-kamuflazni-haos/>, pristupljeno 1.9.2019)
 6. Ilić, D. (10.7.2013). Izdavaštvo i knjižarstvo u Srbiji 2013. *Peščanik* (dostupno na: <https://pescanik.net/izdavastvo-i-knjizarstvo-u-srbiji-2013/>, pristupljeno 1.6.2019).
 7. Ilić, D. (30.08.2019). „Suvišne“ činjenice. *Peščanik* (dostupno na: <https://pescanik.net/suvisne-cinjenice/>, pristupljeno 1.9.2019).
 8. Matijević, I. (2.1.2019.). Događaji u kulturi koji su obeležili 2018.: Književnost. *Danas*. (dostupno na: <https://www.danas.rs/kultura/dogadjaji-u-kulturi-koji-su-obelezili-2018-knjizevnost/>, pristupljeno 1.6.2019)